

ZAPROŚ DUDKA DO OGRÓDKA

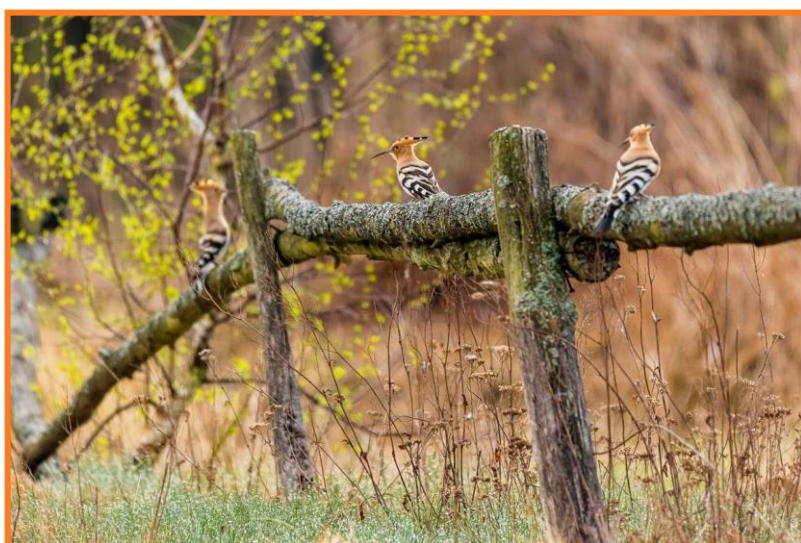
CHARAKTERYSTYKA DUDKA

Dudek (*Upupa epops*) to niewielki, bo zaledwie 25-32 centymetrowy ptak, będący jedynym przedstawicielem rodziny dudków (*Upupidae*) na świecie. Podobnie jak pozostali przedstawiciele rzędu kraskowych (*Coraciiformes*), którymi są zimorodek, żoła i kraska, jest przepięknie ubarwiony. Jego cechami charakterystycznymi są: gliniastopomarańczowe ubarwienie z czarno-białopręgowanym grzbietem i skrzydłami oraz czarny ogon z białą przepaską. Kontrastowe ubarwienie powoduje rozmycie kształtów podczas żerowania i chroni dudki przed atakiem drapieżników. Najbardziej znanym atrybutem dudka jest jego czubek, który ptak rozkłada i składa, gdy jest zaniepokojony lub kiedy chce przypodobać się partnerowi.

Do Polski przylatuje w kwietniu i niemal od razu zajmuje swoje terytorium lęgowe. Obszar ten musi być odpowiednio duży i zasobny w pokarm. Ptaki zdobywają pożywienie głównie na łąkach, polach i pastwiskach, chociaż czasami przylatują do przydomowych ogrodów, gdzie szukają turkuci podjadków – stając się tym samym naszymi sprzymierzeńcami. Ulubionym pokarmem dudków są owady i ich larwy, ślimaki, dżdżownice, chrząszcze, stonogi, jaszczurki, a także żaby. Ofiary namierza długim dziobem i wyciąga rozgrzebując podłoże, bądź stertę liści silnymi nogami.

Dudki są ptakami monogamicznymi przez cały sezon lęgowy. W zależności od zasobności terytorium w pokarm mogą wychować od 4 do 12 młodych. Jednak w wyniku utraty naturalnych siedlisk ich liczebność systematycznie spada.

CEL PROJEKTU

Najważniejszym zadaniem projektu jest chrona terenów lęgowych dudków oraz zwiększenie ich liczebności na terytorium Polski, poprzez zaangażowanie społeczeństwa do działań mających na celu ratunek tych ptaków. Celem projektu jest również podniesienie poziomu wiedzy i świadomości ekologicznej Polaków, poprzez działania edukacyjne oraz informacyjno-promocyjne na temat zmniejszania się liczebności ptaków.

W 2005 roku liczebność dudka w naszym kraju szacowano na około 4 tysiące par. Przekładając to na powierzchnię Polski (312 679 km²) dało wtedy to 1 osobnika na 39,08 km².

Tak małe zagęszczenie ptaków powoduje spore trudności ze znalezieniem partnera. Dochodzi do tego także silna presja człowieka do przekształcania naturalnych siedlisk, w których te ptaki mogłyby żerować i znajdować pokarm. Wycinane są stare drzewa (w tym wierzby i lipy) posiadające dziuple, w których gniazdują dudki. Ponadto coraz bardziej intensywne formy rolnictwa, wspomagane środkami chemicznymi sprawiają, że liczba owadów, będących pożywieniem dudków systematycznie spada. W wyniku zaniechania koszenia łąk oraz wypasu bydła przez rolników otwarte tereny bardzo szybko zarastają. Dochodzi do tego także osuszanie nadrzecznych ekosystemów śródpolnych, które gwałtownie znikają z polskiego krajobrazu.

Ogromnym zagrożeniem dla dudków jest także ich powrót do miejsc zimowego odpoczynku. Ich powietrzny szlak to jedna z dwóch najważniejszych tras sezonowych migracji ptaków pomiędzy Europą a Afryką. Przebiega on nad terytorium państw tj. Albania, Grecja, Liban, Syria oraz Włochy, Francja, Libia, Egipt, gdzie dochodzi do zabijania tych chronionych ptaków. Poza dudkami, w wyniku kłusownictwa giną również inne gatunki m.in bociany białe, bociany czarne, czajki, kraski, kuliki wielkie, czy żoły.

JAK POMÓC DUDKOM?

Najprostszą formą wsparcia dudków jest wieszanie budek lęgowych dostosowanych do ich preferencji. Średnica otworu wlotowego musi wynosić od 55 mm do 85 mm, a głębokość od wlotu do dna musi mieć 31 cm. Takie parametry zapewniają ptakom warunki zbliżone do naturalnych dziupli drzew.

Aby zapobiec konkurencji ze strony innych gatunków ptaków konieczne jest umieszczenie budki stosunkowo nisko, na wysokości ok. 1,5 m – 2 m lub nawet niżej. Im wyżej zostanie zawieszona budka, tym większe prawdopodobieństwo, że zostanie zajęta przez szpaki, kawki lub wróble.

Przy rozwieszaniu budek lęgowych należy zwrócić uwagę na fakt, że dudki są ptakami terytorialnymi. W okresie lęgowym dudki zdobywają pokarm nawet w promieniu do 2 kilometrów od gniazda. Dlatego odległość pomiędzy budkami lęgowymi musi wynosić minimum 100 - 300 metrów. Wskazane jest wieszanie ich w miejscach ustronnych, znajdujących się na skraju terenów otwartych, które będą osłonięte krzewami. Takie usytuowanie pozwoli dudkom wlatywać do budki niezauważonym. Na dno można nasypać kilku centymetrową warstwę trocin, co będzie stanowić imitację naturalnej wyściółki dziupli.

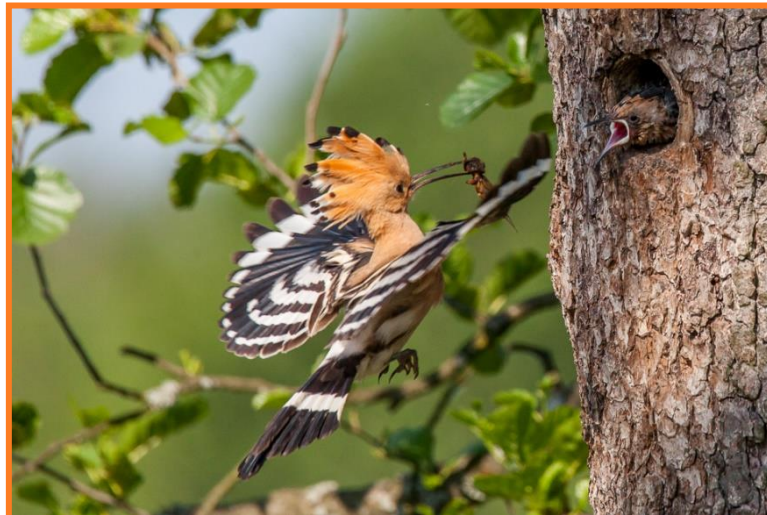
KORZYŚCI PŁYNĄCE Z REALIZACJI PROJEKTU

Akcja **Zaproś dudka do ogródka** ma przyczynić się do zwiększenia liczebności dudków w Polsce.

Montaż budek lęgowych dostosowanych do potrzeb tych chronionych ptaków jest działaniem, które przyniesie długofalowe efekty. Raz zawieszona budka może służyć danej parze lęgowej nawet przez 10 lat. Natomiast w przypadku, gdy na danym obszarze nie występują jeszcze dudki, każda z budek lęgowych może zapewnić sukces lęgowy innym ptakom takim jak: kawki, gołębie siniaki, gągoły, kraski, włośchatki, kowaliki, pleszki, szpaki, a nawet mogą stać się domem dla wiewiórek. Tym samym dudek stanowi gatunek osłonowy lub parasolowy (ang. umbrella species), czyli jego ochrona przyczynia się do poprawy warunków życia wielu innych, współwystępujących gatunków, a także do dbałości o ich siedliska.

Wymiernym efektem tego projektu, poza podniesieniem świadomości o roli i znaczeniu obszarów chronionych, jest promowanie pozytywnych postaw społecznych i angażowanie społeczeństwa do aktywnego włączenia się w pomoc ptakom.

Opracowanie merytoryczne: **Przemysław Bartos**
Akwarela z wizerunkiem dudka: **Agnieszka Ciszewska**
Zdjęcia: **Krzysztof Jaworski, Przemysław Bartos**

Interaktywna strona przedstawiająca migrację dudków:

<https://eurobirdportal.org/ebp/en/#home/VANVAN/r52weeks/UPUEPO/r52weeks/>